

Høring-forslag til ny forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Vi takker for invitasjon til høring og sender vedlagt høringsuttalelse fra NLA Høgskolen.

Med hilsen

Jill A. Opsahl
Prorektor for FoU

Erik Waaler
Rektor ved NLA Høgskolen

Høringsuttalelse: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Januar 2017

Vi har to deler i vår høringsuttalelse. I første del har vi noen generelle kommentarer som er rettet mot planen som helhet. Videre går vi inn på de ulike delene i planen, og følger i denne delen høringsforslagetets struktur i våre kommentarer.

Vår intensjon har vært å komme med konkrete forslag til endringer,- under noen punkt i tillegg til tekst, men i de fleste tilfeller i stedet for teksten i høringsutkastet.

Generelle kommentarer:

Rammeplanens kontekst

Det er viktig at det i innledningen til Rammeplanen gjøres synlig hvilke premisser som ligger til grunn og hvilken kontekst den er skrevet i (eks. syn på barn og barndom, faglige/forskningsbasert forankringer og hvilke NOU og stortingsmeldinger den bygger på). Det må også komme fram hvem som er målgruppen, og hvordan planen skal brukes.

Det er viktig at begrunnelsen for at de yngste barna ikke er spesielt nevnt kommer tydelig frem. Barnehagens samfunnsmandat må være tydelig i form av henvisning til lov om barnehager og dens formål.

Forholdet mellom juridiske styringsdokument og veiledere og temahefter

Det er en intensjon fra regjeringa at rammeplanen er kortere og mer konsis enn den gamle planen. Videre står det i høringsbrevet at det vil utarbeides støtte og veiledningsmaterieell for å ivareta sektorens behov. Det er et dilemma på sektoren dersom de juridiske styringsmidlene (lov og rammeplan) ikke er tilstrekkelig utfyllende og medfører et betydelig behov for såkalte «myke» styringsmidler (veiledere og temahefter). Til tross for at disse styringsmidlene ikke er juridisk bindende vil de kunne legge sterke føringer for praksis i barnehagen og vi mener at det kan svekke sektorens mulighet for demokratisk medvirkning gjennom høringsrunder. Rammeplanen må derfor være tilstrekkelig utfyllende slik at behovet for veiledere og temahefter begrenses.

Språk og fagbegreper

Høringsutkastet til ny rammeplan tar i bruk mange uklare aksjonsverb. Gjennomgående og godt over 100 ganger brukes begreper som «tilrettelegge», «legge til rette for», «støtte», «fremme» og «ivareta». Hvis man skal problematisere for dem som skal forholde seg til denne formen for språkbruk; hva betyr egentlig det? Aktive aksjonsverb, som for eksempel «utøve» og «ta i bruk» nevnes kun 4 ganger, og da kun i tilknytning til digital dømmekraft.

Det er også gjennomgående mangel på konkrete fagbegreper. Eksempel på dette er hentet fra fagområdet Kunst, kultur og Kreativitet. Begreper som for eksempel «instrumenter», «kostyme», «forming», «syng», «farge», «dramatisk lek» og «kunstfaglig» er fraværende. Likeså kan vi nevne at

kunstfaglige begreper som «lyd» og rytme» kun nevnes relatert til språk, ikke til musikk eller musikkrelaterte aktiviteter.

Det er et gjennomgående trekk ved planen at det må arbeides videre med språket.

Struktur i planen

Generelt fremstår strukturen og overskriftene noe tilfeldig, og bør arbeides videre med. F.eks er barnehagens formål og innhold tett knyttet sammen med verdigrunnlaget, og også barns medvirkning. Det må arbeides med at høringssteksten skal ha bedre sammenheng og oversikt, og at overskriftene og innholdet er noenlunde lik i omfang og detaljeringsnivå.

Kapittel 4 om barnehagens arbeidsmåter og kapittel 7 om barnehagen som pedagogisk virksomhet bør slås sammen. Kapittel fire kan da hete «Barnehagen som pedagogisk virksomhet, og inkludere progresjon og barnehagens digitale praksis.

Kommentarer til deler av høringsutkastet m/ konkrete endringsforslag

1.Barnehagens verdigrunnlag

I loven forankres barnehagens verdigrunnlag i kristne og humanistiske verdier. Denne bestemmelsen er referert i det avsnittet i høringsutkastet som gjengir deler av formålsbestemmelsen, uten henvisning til loven. Ordene 'kristen og humanistisk arv og tradisjon' finnes – i tillegg til i denne gjengivelsen – bare under overskriften Barnehager med særlige formål, og der for å presisere at verdigrunnlaget ikke trenger gjelde for alle private barnehager. Formuleringen er ikke brukt som referanse for resonnementene om barnehagens verdigrunnlag, formål og innhold. Formuleringen «kristen tro og kulturarv» er riktig nok brukt under beskrivelsen av hva barnehagen skal bidra med i fagområdet Etikk, religion og filosofi. Her er det imidlertid ikke verdigrunnlaget, men et bestemt innholdselement som barna skal bli kjent med, som omtales.

Loven konkretiserer verdigrunnlaget ved å si at barnehagen skal bygge på verdiene «respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet» (§ 1). Å ta vare på naturen omtales under Bærekraftig utvikling, og naturen som noe barna skal få tilhørighet til ifølge kapittel 3 (Barnehagens formål og innhold). For samiske barn i samiske distrikter skal barnehagen dessuten «bygge på en samisk forståelse av naturen». I tillegg kommer at Natur, miljø og teknologi er et eget fagområde, og at innholdsmessig inkluderer dette stoff om naturen. Likeverd tas opp sammen med likestilling i kapittel 3 (Barnehagens formål og verdigrunnlag), og solidaritet under overskriftene Bærekraftig utvikling og Barnehagen skal fremme danning (kapitlene 1 og 3). Respekt for menneskeverdet, åndsfrihet, nestekjærlighet og tilgivelse gjenfinnes overhodet ikke ut over at disse ordene er med i referatet fra loven.

Rammeplanutkastet har følgende overskrifter under kapittelet 1 (Barnehagens verdigrunnlag): Barn og barndom, Demokrati, Mangfold og gjensidig respekt, Likestilling og likeverd, Bærekraftig utvikling og Livsmestring og helse i tillegg til Barnehager med særlige formål. Flere av verdiene som er nevnt i lovens formålsbestemmelse enn likeverd, solidaritet og ivaretagelse av naturen burde vært omtalt eksplisitt i denne forbindelsen, fortrinnsvis med egne overskrifter.

Slik teksten nå står, gir den inntrykk av at departementet har formulert et annet verdigrunnlag enn det Stortinget har bestemt skal gjelde. Det signaliserer at loven ikke er forpliktende, og at det ikke er så viktig om gjeldende regelverk følges.

Barnehageloven utgjør premissene for rammeplanen, og denne tilknytningen bør eksplisitt gjøres tydelig, ved å ta inn sitater fra loven som utdypes i forskriften. Det er en intensjon at noe må fjernes for å gjøre rammeplanen tydeligere, men å fjerne den direkte koblingen mellom lov og rammeplan vil medføre en utydeliggjøring av samfunnsmandatet.

Forslag til endring: 1. Barnehagens verdigrunnlag omformuleres slik at forbindelsen mellom lov og rammeplan styrkes, og at lovens formulering av barnehagens verdigrunnlag og de verdiene som nevnes i denne forbindelsen konkretiseres.

Barn og barndom

I andre setning under «**Barn og barndom**» side 4. savner vi begrepene: trygghet, omsorg og læring.

Demokrati

I høringsforslaget er det et eget punkt om demokrati, og vi støtter at dette presiseres i høringsforslaget. Demokratiske verdier blir framstilt som noe barn skal slutte opp om, som en verdi i seg selv. Det er imidlertid ikke tydeliggjort at barn skal få erfare at de reelt kan bidra i felleskapet og medvirke til å forandre noe som er urettferdig eller urimelig. Det er også uklart hva som er begrunnelsen for å lytte til barn og at barn kan delta, og slik forslaget står nå kan det bli viktigere for barn å mestre krav og forventninger, enn å yte motstand mot dem.

Forslag til endring/ tillegg av tekst:

Økt mangfold og individualisering gir behov for demokratiforståelse, respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i fellesskap. Alle barn skal få erfare at deres stemme og kroppslige uttrykk blir sett og har påvirkningskraft. De skal gis mulighet til å delta i et demokratisk fellesskap der det er rom for kritisk tenkning og mot til å yte motstand mot urett.

Mangfold og gjensidig respekt

Høringsforslaget fremhever mangfold som verdi og det er positivt. Dette bør utdypes gjennom å påpeke de tradisjonene lovens formålsbestemmelse særlig fremhever i sin verdiformulering: «kristen og humanistisk arv og tradisjon». Loven legger opp til at barnehagen både skal bygge på de kulturelle tradisjonene som i størst grad har preget og preger norsk og europeisk kultur og et større mangfold. Det er viktig at forskriften ikke underkommuniserer deler av dette men tydeliggjør verdigrunnlaget og samfunnsmandatet som er formulert i barnehageloven. Det er uheldig at ordet «religion» (eventuelt livssyn) ikke finnes i avsnittet om mangfold og gjensidig respekt.

Forslag til endring:

I nest siste setning i avsnittet, slik: «Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn, og legge til rette for tydelige kultur møter».

Bærekraftig utvikling

Forslag til endring s. 5, sjette avsnitt:

«Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag får dekket sine grunnleggende behov, uten å ødelegge...» (omformulering til en mer presis definisjon av bærekraftig utvikling)

Barnehager med særskilte formål

Her mangler noe, enten en bestemt, egen, annen eller alternativ: «Den enkelte barnehage kan derfor ha en innfallsvinkel til formålsbestemmelsen som samsvarer med [noe settes inn her] religiøs eller filosofisk overbevisning.» Siste avsnitt bør endres. Det virker inkonsekvent å åpne for en annen verdiforankring, men kreve tilslutning til de samme verdiene som i offentlige barnehager likevel. Er dette i tråd med religionsfrihetsprinsippet? Hvis en åpner for alternativ forankring, bør det også godtas at de konkrete verdiene er formulert noe annerledes enn for de offentlige barnehagene. Samtidig kan det kreves en tilslutning til menneskerettighetene/menneskerettighetserklæringene.

Forslag til endring:

«Uavhengig av om barnehagen velger en annen innfallsvinkel til formålsbestemmelsen, eller fastsetter særlige bestemmelser om livssynsformål, er den forpliktet på menneskerettighetene/menneskerettighetserklæringene.»

2. Barns medvirkning

Her er de yngste nevnt to ganger i rammeplanen (de er ikke nevnt andre steder) med en formulering som «Også de yngste barna har rett til...» s. 6 i nest siste avsnitt, vitner det om at de yngste kanskje ikke er så inkludert i den generelle teksten som intensjonen var. Denne setning kan slettes. Videre heter det «Barnehagen må observere og følge opp de yngste barnas ulike uttrykk og behov». Det kreves kunnskap og kompetanse om de yngste for å innfri dette kravet.

Forslag til endring/ tilføyelse :

De to siste setningene i første avsnitt under barns medvirkning s.6 byttes ut med:
«Alle barn har rett til å uttrykke seg og få innflytelse på alle sider ved sitt liv i barnehagen. I samsvar med alder og modenhet skal barns kommunikative uttrykk tillegges vekt».

3. Samarbeid mellom hjem og barnehage.

I høringsutkastet blir samarbeidet om det individuelle barnet fremhevet, og teksten kan leses i retning av at vektlegging på «sikre at foreldrene får innflytelse og den individuelle tilretteleggingen av tilbudet» kan komme i konflikt med ivaretagelse av fellesskapet. Det bør fremheves at foreldre sammen med personalet har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling i samsvar med samfunnsmandatet. Samarbeidet med alle foreldre trenger en tydeliggjøring i planen.

Forslag til endring /tilføyelse (tredje avsnitt s. 7):

Avsnitt 3: siste setning strykes (er omtalt tidligere) og erstattes med:
«I samarbeidet mellom hjem og barnehage må en søke å finne en balanse mellom respekt for alle foreldrenes prioriteringer og å ivareta barns rettigheter og grunnleggende fellesverdier som barnehagen er forpliktet på. Foreldresamarbeidet skal alltid ha barns beste som mål, og både det individuelle barnet og fellesskapets interesser må ivaretas».

3. Barnehagens formål og innhold (Dette punktet skal vel være 4)

Det helhetlige læringssynet er sentralt i barnehagens samfunnsmandat og i den norske barnehagekulturen, og dette poengteres i høringsforslaget.

Det helhetlige læringssynet innebærer en tett kobling til leken og lekens betydning for barn, og dette er kjernen i barnehagens læringssyn. Vi mener at dette perspektivet svekkes gjennom at læring, lek, danning og omsorg har atskilte avsnitt. Det helhetlige synet bør skrives sammen i et avsnitt, og gjennom dette styrke barnehagens samfunnsmandat.

I høringsforslaget er formell og uformell læring erstattet med spontane og planlagte aktiviteter under arbeidsmåter. Vi mener at disse begrepene ikke dekker kompleksiteten i ulike læringsaktiviteter og læringssituasjoner som barnehagehverdagen inneholder. Aktivitetene er ikke enten planlagte eller spontane, men vil ofte være begge deler. Arbeidsformene i barnehagen er preget av spenningsfeltet mellom planlegging og improvisasjon der personalets intensjoner og barns medvirkning skal samstemmes og disse begrepene er derfor ikke dekkende. Vi mener at formelle og uformelle læringsaktiviteter kan videreføres som begreper og at improvisasjonsbegrepet som blir brukt i det tredje høringsutkastet i forrige runde et begrep som kan videreføres.

Den yrkesetiske forpliktelsen til personalet i barnehagen er tatt ut av høringsutkastet, og dette mener vi er svært uheldig. Yrkesetisk forpliktelse kan knyttes spesifikt til omsorgsbegrepet som også er underkommunisert i teksten.

Forslag til endring:

Barnehagens personale har en yrkesetisk forpliktelse til å handle omsorgsfullt overfor alle barn i barnehagen.

[Barnehagen skal fremme læring](#)

Forslag til tillegg i tekst endring nederst s.8:

«Barnehagen skal styrke barns læring i spenningsfeltet mellom formelle og uformelle lærings situasjoner. Uformelle læringsaktiviteter er knyttet til hverdagsaktiviteter og her- og nå situasjoner der lek er en viktig faktor. Å kunne improvisere i pedagogisk arbeid med barn krever et oppmerksomt nærvær, og innebærer kontinuerlige øyeblikksvurderinger og målrettethet på samme tid».

Høringsutkastet bygger blant annet på Ludviksenutvalget der tre av målene for fremtidens skole er å kunne lære, å kunne kommunisere, samhandle og delta, og å kunne utforske og skape. Dette vil være gode mål også for barnehagen, og det er viktig at rammeplanen både poengterer barnehagens særpreg, samtidig som den tydeliggjør barnehagen sin rolle som del av en helhetlig utdanning.

Forslag til endring/ tillegg av tekst s. 8

Alle barn skal få oppleve lærelyst og det å ha en positiv holdning til sin egen læreevne. Barn skal oppleve å utforske og være skapende i lekende læringsprosesser. Barns lekende væremåte må være grunnlag for arbeidsmåtene, og leken skal ha en fremtredende plass i barns liv i barnehagen.

[Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek.](#)

Forslag til endring i overskrift i samsvar med overskrift om læring:

«Barnehagen skal fremme lek»

Det er lite ved lekens kompleksiteter som kommer fram i høringsforslaget. Selv om «lek» som begrep blir nevnt cirka 50 ganger, er det lite skrevet om bredden på leken eller ulike former for lek. Eksempelvis kan det nevnes at lekeformer som «rollelek», «dramatisk lek» eller «sosiodramatisk lek» ikke blir nevnt. Den sosiodramatiske leken blir av de aller fleste lekeforskere vurdert som den

viktigste leken for et barns læring og utvikling, og bør således fremheves i et styringsdokument for barnehagen.

Likewise bør voksenrollen i lek framheves. Hva, utenom «å tilrettelegge for» og «observere», bør kreves av den voksne i form av aktiv deltakelse og intervensjon?

Det er også verdt å merke seg at begrepene «lekbasert» eller «lekebasert» er fraværende i høringsdokumentet og sammenhengen mellom læring og lekbaserte aktiviteter blir derfor underkommunisert.

Forslag til endring:

Kulepunkt 3 og 5 tas ut og er inkludert i våre forslag til endringer

- første kulepunkt (tillegg av de tre siste ord): «organisere rom, tid og lekematerialer for å inspirere til ulike typer lek i varierte omgivelser»
- Være tilgjengelig for barna gjennom å delta aktivt, støtte, inspirere og oppmuntre barna i deres lek
- Observere, støtte og veilede barna i jevnaldningsrelasjoner, og sikre at alle barn får delta i et inkluderende fellesskap og opplever mestring i lek med andre
- Være bevisst på egen rolle i barnas lekbaserte aktiviteter
- Sørge for at barnehagens innhold stimulerer til fantasi og ulike former for lek

4. Barnehagens arbeidsmåter (se kommentar om struktur i teksten under generelle kommentarer)

Barnehagens digitale praksis

Under denne overskriften løftes noe av norsk barnehagetradisjon sine viktig prinsipper frem. Dette blir knyttet opp mot **digital** -praksis, -erfaring, -dømmekraft, -aktiv, -undrende, -skapende, -utforskende, lekende, lærende. Det kan virke som det digitale er noe helt annet enn det norske barnehagetradisjon ellers er kjent for. Bruk av digitale verktøy i pedagogisk sammenheng må løftes frem, samtidig som det må sees i sammenheng med den øvrige pedagogisk praksis.

Media er nevnt bare en gang under 3. kulepunkt på side 11. «Personalet i barnehagen skal vurdere relevans og delta i barns mediebruk». Vi lever i et mediasamfunn, og dette vil i økende grad prege nåtidens barndom. Vi ønsker et punkt som tydeliggjør barnehagens forhold til barns liv og lek i og med medier.

5. Barnehagens fagområder

Barnehagens fagområder bør nevnes alfabetisk.

Kommunikasjon, språk og tekst

I utkastet til ny rammeplan fremstår satsing på språk som styrket. Synet på språk er helhetlig, og det er en uttrykt bevissthet om rollen språk og kommunikasjon har i barns verden, liv og utvikling. Dialog og sosialt samspill er fremhevet som sentrale i språkstimulerende arbeid. Språkstimulering er også skriftspråkstimulering, og det er positivt at behovet for arbeid med skriftspråkstimulering i barnehagen er tydeliggjort i utkastet til ny rammeplan. At flerspråklighet er en ressurs kommer til syne i omtalen av språklig mangfold og identitet. Utkastet presiserer også at barnehagen har ansvar

for å gjøre et bredt utvalg bøker tilgjengelig for barna. Barnehagens bevisste bruk av bøker skal dessuten sørge for progresjon.

I forbindelse med disse punktene, altså skriftspråkstimulering, flerspråklighet som ressurs og den bevisste litteraturformidlingen i barnehagen, vil vi foreslå noen justeringer som går på nynorsk som skriftspråk i norsk barnehage, og da særlig for barn som skal ha nynorsk som opplæringspråk. I utkastet til ny rammeplan er behovet for økt samisk språkstimulering for barn som skal ha samisk som førstespråk vektlagt. Vi ønsker oss lignende formuleringer for barn som skal ha nynorsk som førsteskriftspråk. Med cirka 7800 førsteklasseklassinger hvert år som skal ha nynorsk som hovedmål, er dette ingen liten gruppe. For skoleåret 2016/17 er det totalt 76 549 grunnskoleelever med nynorsk som hovedmål. (Grunnskolen informasjonssystem, 2017). Disse elevene trenger å bli kjent med førsteskriftspråket sitt før skolestart.

Vi har dermed følgende forslag til konkrete forandringer i utkastet:

s. 9-10: Under kapittelet «Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språklig kompetanse»

Her ber vi om et nytt kulepunkt i lista over hva personalet skal:

- stimulere barnas norskspråklige kompetanse på nynorsk og bokmål. La barn i nynorskkommuner i størst grad møte førsteskriftspråket sitt.

s. 12: Under kapittelet «Kommunikasjon, språk og tekst»

Det noe diffuse begrepet «språkformer» er benyttet i første avsnitt. Dette bør erstattes med «nynorsk og bokmål», noe som vil gi: «I barnehagen skal barna møte ulike språk, nynorsk, bokmål og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid.»

Lignende presiseringer er både viktige og nødvendige for denne barnegruppen flere steder i den nye rammeplanen. Vi uthever disse med **fet skrift** i formuleringer fra utkastet.

Under «Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna», ber vi om:

- utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråk, **bokmål og nynorsk**, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter.

Under «Personalet skal» ber vi om følgende justering:

- bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av bøker og sanger, bilder og uttrykksformer

foreslås erstattet med:

- bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av bilder og uttrykksformer og av bøker og sanger på nynorsk og bokmål

Vi regner med at også den nye rammeplanen blir publisert på både nynorsk og bokmål. Dette er ikke bare viktig for barnehagepersonalet i nynorskkommuner, men også for student-, utviklings- og forskingsarbeid.

Flerspråklige barn og musikk

Det er betenkelig at forslaget til ny rammeplan ikke vektlegger sammenhengen mellom språkutvikling og musikk, og da særlig språkutvikling for flerspråklige barn. Nyere forskning viser at

deltakelse i sang **og** andre musikkaktiviteter fremmer språkutvikling hos flerspråklige barn. Voksne i barnehagen må derfor aktivt invitere barn til deltakelse i ulike musikkaktiviteter.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Forslag til endringer:

- Side 12 (3. setning): «Barnehagen skal legge....(...)..., mentalt og sosialt velvære som styrker fysisk og psykisk helse» (skriv *mentalt og sosialt* og bytt ut *og* med *som styrker*)
- Side 12, tredje avsnitt, tredje kulepunkt: «gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek, ute og inne.» (slett *i og utenfor barnehageområdet*)

Kunst, Kultur og Kreativitet

Det er også her verdt å merke seg den passive bruken av aksjonsverb. Her gjennomsyres teksten av «støtte», «legge til rette», «bidra til», «stimulere», «møte». Hva betyr egentlig det? Hva betyr det i praksis? Hvor er de aktive verbene, som for eksempel «delta», «utøve», «spille», «leke»? Fagbegreper er nesten fraværende, og er blitt erstattet av begreper som kan være vanskelig å definere, f.eks «kultur», «estetisk», «opplevelse». Vi argumenterer ikke for at de skal tas vekk, men vi argumenterer for at fagbegrepene også må få sin plass.

Forslag til endringer:

Barnehagen skal bidra til at barna:

- Kulepunkt 1: «har tilgang til kunstfaglige rekvisitter, instrumenter og materialer som inspirerer og beriker barns lekende og estetiske uttrykksformer»
- Kulepunkt 3: «bearbeider inntryks- og uttrykksformer gjennom deltagelse i skapende virksomhet ute og inne»

Dele opp kulepunkt 4 i 2 ulike kulepunkter:

- «møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer»
- «deltar i og utforsker kunst- og kulturopplevelser i fellesskap med andre».

Kulepunkt 5: «bruker ulike kunstfaglige arbeidsmåter, teknikker, materialer, instrumenter og teknologi i sine kunstuttrykk»

Personalet skal:

- «dele egne og aktivt delta i alle barns kulturelle uttrykk»
- «gi rom for, støtte og berike barnas møter med kunst og kulturuttrykk»
- «være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk»
- «vise respekt for ulike kunstfaglige uttrykksformer og fremme lyst til å utforske estetiske former og kunstuttrykk»
- «motivere barna til å uttrykke seg og gi dem mulighet til å utvikle formgivende, musikalske og dramatiske uttrykksformer»
- «strukturere og skape rom ute og inne, med materialer som inviterer barn til estetiske opplevelser, undring, utforsking, skaperglede og rollelek»
- «introdusere barna for et mangfold av tradisjonelle og moderne kunst- og kulturuttrykk»
- «bidra til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen»

Natur, miljø og teknologi

Generelt sett er det for mange *skal* og *må*. Det kan brukes flere formuleringer som *bør*, *gjøre sitt beste* og *bidra til*. Målene må også konkretiseres i høringsutkastet.

Forslag til endringer:

- Endrer første kulepunkt i femte avsnitt til: «opplever og utforsker naturens mangfoldighet og utvikler naturkunnskap»
- Flytter andre kulepunkt i femte avsnitt til fagområdet Kropp, bevegelse, mat og helse eller omformulerer til «får varierte opplevelser i naturen året rundt»
- Endrer fjerde kulepunkt i femte avsnitt til: «får kjennskap til samspillet i naturen, bærekraftig utvikling, lærer av naturen og blir kjent med hvordan de kan ta vare på naturen»
- Nytt kulepunkt under *Personalet skal*: «bruke nærmiljøet slik at barna kan observere og lære om dyr, planter, insekter, fugler og fisker» (nødvendig for å konkretisere kjerneopplæring i naturfag)
- Slette siste kulepunkt («få erfaring med å bruke naturen som spiskammers») og skrive nytt: «gi barna erfaring med å høste fra naturen og kunnskap om matproduksjon»

Etikk, religion og filosofi

Forslag til endringer:

- Innledningen før målformuleringene i kulepunktene mangler referanse til barnehagens verdigrunnlag og forankring i norsk og europeisk kultur, og den første setningen fungerer dårlig språklig. Den kulturelle betydningen til kristendom og humanisme bør nevnes her samtidig som mangfoldperspektivet fastholdes. Rammeplanen bør også konkretisere betydningen av kristendom og humanisme for de verdiene som skal formidles i barnehagen, samtidig som åpenheten for ulike tradisjoner og foreldrenes primære pedagogiske mandat ivaretas.
- Første kulepunkt er for ambisiøst og sluttledet «i lokalsamfunnet» bør strykes når verbet overfor er «skal». Små barn, og særlig de yngste i barnehagen, har trolig nok med å forholde seg til det mangfoldet som de møter i gruppa. Forskning viser dessuten at barnehagene jevnt over ikke innfrir dagens målformulering på dette området, som jo er begrenset til representasjon i barnehagen. I samsvar med dette bør også fjerde kulepunkt under «personalet skal» endres fra «i lokalsamfunnet» til «i barnehagen».
- Tredje kulepunkt bør suppleres med ordet «samfunnets/i samfunnet» slik: «får kjennskap til, forstår og reflekterer over (samfunnets) grunnleggende normer og verdier (i samfunnet)». Presiseringer om samfunnet gir referanse til det lovfestede verdigrunnlaget.
- Ordet «historier» bør skiftes ut med «fortellinger» i første kulepunkt om personalet. Dette punktet bør lyde slik: «Personalet skal formidle fortellinger om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om dette».
- Ordet deltagelse bør endres til «væremåte» i femte kulepunkt om personalet.

6. Ansvar og roller

Metodefrihet er et uttrykk for profesjonsansvaret lærere i barnehagen og skole har for å velge didaktiske arbeidsmåter ut fra begrunnelser om hva som er barnets beste. Barnehagelærere trenger handlingsrom for å gjøre en god jobb. Den nåværende Rammeplan for barnehagen presiserer at den enkelte barnehage har metodefrihet. Dette bør videreføres i den reviderte rammeplanen og det bør presisere at det er styrer og de pedagogiske lederen som skal ha dette ansvaret.

Forslag til endring:

Avsnitt 2 under eiers ansvar tas ut og følgende avsnitt settes inn i innledningen av punktet.

Et kompetent pedagogisk personale er en forutsetning for et barnehagetilbud av god kvalitet. Det er styrer og pedagogiske ledere i den enkelte barnehage som velger metoder og arbeidsmåter ut fra lokale forutsetninger og behov.

Styrer og pedagogisk leders ansvar

Det er mange krav i høringsforslaget, og disse kravene må følges opp med veiledning og kompetanseutvikling i personalgruppen for å kunne realiseres. Veiledning bør tydeliggjøres som ledelsesverktøy, og sees i sammenheng med barnehagen som lærende organisasjon og arbeidet med kvalitet.

Forslag til endring:

Styrer:

- skaper kultur for at personalet reflekterer over faglige og etiske problemstillinger i det pedagogiske arbeidet
- legger til rette for at personalet deltar i systematisk veiledning og utvikler barnehagen som lærende organisasjon

Pedagogisk leder:

- veileder personalet individuelt og i gruppe som grunnlag for kvalitetsarbeidet i barnehagen

7. Barnehagen som pedagogisk virksomhet.

I den nye rammeplanen for barnehagelærerutdanning er utviklingsarbeid som arbeidsmåte vektlagt. Dette bør gjenspeiles i rammeplanen, og være en sentral tilnærming i utviklingen av barnehagen som pedagogisk virksomhet. Pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen kan kobles til begrepet lærende organisasjon og utvikling av kvalitet.

Forslag til endring/ tilføyelse, siste setning, første avsnitt under punkt 7 s.18

For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon der det skapes kultur for kritisk refleksjon og utvikling av barnehagens kvalitet.

Pedagogisk utviklingsarbeid er en måte å arbeide på for å forbedre barnehagens praksis, og utvikle barnehagen som organisasjon. Å drive utviklingsarbeid innebærer didaktiske prosesser som planlegging, gjennomføring, dokumentasjon og vurdering der barn og personalet er aktive deltakere.

Avslutning

Vi takker for muligheten til å komme med innspill og ønsker dere lykke til i den videre arbeidsprosessen.